

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo
Ateities komiteto pirmininkui Raimundui Lopatai

2021-06-30 Nr. S-98

Ministro pirmininko patarėjai Gabrielei Žaidytei

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS STRATEGINIO VALDYMO ĮSTATYMO TOBULINIMO

Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. balandžio 21 d. sprendimu Nr. SV-S-85 buvo sudaryta darbo grupė Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatoms tobulinti (darbo grupės pirmininku paskiriant Raimundą Lopatą). Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021 m. balandžio 28 d. posėdyje taip pat nutarė parengti Įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, pavesdama šią funkciją įgyvendinti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai. Remiantis tuo, Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKGT) teikia siūlymus ir paklausimus dėl Įstatymo tobulinimo:

1. Visų pirma atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo 3 straipsnio 25 dalyje **apibrėžiant sąvoką valstybės pažangos vizija nėra įtraukta kultūra, švietimas ir mokslas**, apsiribojama vien siekiais gerinti valstybės saugumo, socialinę, ekonominę ir aplinkos būklę. Toks pat apribojimas įvardytas 7 straipsnio 6 punkte apibrėžiant savivaldybių strateginius plėtros planus. Kultūra, švietimas ir mokslas paminėti tik 3 straipsnio 26 dalyje apibrėžiant sąvoką *valstybės veiklos sritis*. Mūsų įsitikinimu, kultūra, švietimas ir mokslas yra pamatiniai dalykai, be kurių sunku pasiekti valstybės pažangą, tuo pačiu ir ilgalaikius valstybės saugumo, aplinkosaugos, ekonominio bei socialinio gerbūvio siekius. Todėl siūlome papildyti Įstatymo 3 straipsnio 25 dalį ir 7 straipsnio 6 punktą, įterpiant kultūrą, švietimą ir mokslą.

2. Įstatymas įtvirtino naują **nacionalinės plėtros programos modelį, atsisakant šių programų horizontalumo principo**: pagal Įstatymo 7 straipsnio 1 punktą „viena nacionalinė plėtros programa gali būti rengiama ne daugiau kaip vienai valstybės veiklos sričiai“. Remiantis tokia Įstatymo nuostata iš Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo (toliau – EK įstatymas) buvo išbraukta valstybinė Etninės kultūros plėtros programa (toliau – EK programa), kuri pasižymėjo horizontaliu pobūdžiu, kompleksišku ir nuoseklumu aprėpiant įvairias valstybės veiklos sritis. EK programa neapsiribojo vien Kultūros ministerijos veiklos lauku, nes apėmė ir kitų ministerijų kuruojamas sritis – švietimą ir mokslą, regioninę politiką ir etnografinių regionų savitumo sklaidą, kultūrinio turizmo plėtrą, tautinio paveldo produktų sertifikavimą ir tradicinių amatų plėtrą, nacionalinį saugumą, tautinės savimonės išsaugojimą (tiek Lietuvoje, tiek užsienio lietuvių bendruomenėse) ir t.t. Vadovaudamosi EK

programa, savivaldybės rengė savo programavimo ir veiklos planavimo dokumentus, įgyvendindamos joms EK įstatymu pavestas funkcijas. Deja, panaikinus EK programą, gerokai sutriko kompleksiška etninės kultūros plėtra, nes savivaldybės liko be pagrindinių etninės kultūros plėtos gairių, o Kultūros ministerija ir kitos ministerijos tik fragmentiškai įtraukia etninę kultūrą į savo programavimo dokumentus. Dėl to, siūlome tobulinant Įstatymą gražinti horizontalųjį principą į plėtos programas.

3. Įstatyme apskritai pasigendame galimybių nuosekliai įgyvendinti horizontaliuosius principus. Jie paminėti 6 straipsnyje apibūdinant strateginio lygmens planavimo dokumentų tipus: šio straipsnio 4 punkte kalbant apie nacionalines darbotvarkes (aukštesnio lygmens strateginio planavimo dokumentus) ir 5 punkte – apie Nacionalinį pažangos planą (žemesnio lygmens strateginio planavimo dokumentą). Tačiau Įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje pateikiant sąvokos *horizontalusis principas* apibrėžimą nacionalinės darbotvarkės nebeminimos ir apsiribojama tik Nacionaliniame pažangos plane nurodytu siekiu nuosekliai ir kompleksiskai spręsti „išsūkį, aktualų daugelyje veiklos sričių“. Tuo tarpu horizontalaus strategavimo pobūdis daug akivaizdesnis apibūdinant Įstatymo 6 straipsnio 4 punkte nacionalines darbotvarkes, skirtas ilgalaikiams uždaviniams įgyvendinti jungiant kelias valstybės veiklos sritis ir nustatant ilgesnės negu 10 metų trukmės strateginius tikslus ir uždavinius. Taigi siūlome koreguoti sąvokos *horizontalusis principas* apibrėžimą, atsisakant apsiribojimo vien sąsaja su Nacionaliniu pažangos planu.

Kita vertus, lieka neaiškus klausimas dėl lėšų skyrimo horizontaliųjų principų įgyvendinimui, kadangi 9 straipsnio „Lėšų planavimas“ 2 dalyje nurodoma, kad pažangos lėšos planuojamos tik dar žemesnio lygmens dokumentams – nacionalinėms plėtos programoms (apimančioms, kaip minėta, tik po vieną valstybės veiklos sritį). Tuo tarpu apie finansavimą visiškai neužsimenama apibrėžiant 14 straipsnyje nacionalinių darbotvarkių, o 15 straipsnyje – Nacionalinio pažangos plano rengimą ir įgyvendinimą. Vien nacionalinių plėtos programų svarba pabrėžiama ir Įstatymo 3 straipsnio 14 dalyje įvardijant sąvoką *programinis valdymas* – jis įgyvendinamas per nacionalinių plėtos programų portfelį sudarančias nacionalines plėtos programas. Kadangi nacionalinių plėtos programų sąsajos su nacionalinėmis darbotvarkėmis nenurodytos, kyla abejonės, ar šios gali būti įgyvendintos per nacionalines plėtos programas. Įsidėmėtina, kad Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje apibūdinant nacionalinių plėtos programų rengimą visiškai neminimas nacionalinių darbotvarkių koordinatorių dalyvavimas, palikta galimybė dalyvauti tik už Nacionaliniame pažangos plane nustatytų horizontaliųjų principų įgyvendinimą atsakingiems strateginio valdymo sistemos dalyviams.

Taigi lieka neaišku, kokie konkrečiai programiniai dokumentai gali įgyvendinti horizontalųjį principą. Spragos pastebimos ypač dėl nacionalinių darbotvarkių horizontalaus pobūdžio strateginių tikslų ir uždavinių įgyvendinimo finansavimo, neaišku, ar jos turi sąsajų su nacionalinėmis plėtos programomis.

4. Dėl nacionalinių darbotvarkių – Įstatyme įvesto naujo strateginio pobūdžio dokumento – kyla ir daugiau neaiškumų. Štai Įstatymo 6 straipsnio 4 punkte nurodoma, kad nacionalinės darbotvarkės kuriamos, jeigu jų rengimą numato atitinkamą valstybės veiklos sritį reglamentuojantys įstatymai, Nacionalinio saugumo strategijoje įtvirtinti valstybės nacionalinio saugumo sistemos plėtos, užsienio, gynybos ir vidaus politikos prioritetai, taip pat Europos Sąjungos teisės aktai ir (arba) kiti tarptautiniai įsipareigojimai. Galima tikėtis, kad iš EK įstatymo išbrauktą EK programą galėtų pakeisti Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos nacionalinė darbotvarkė (kadangi Lietuva yra įsipareigojusi įgyvendinti UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją). Tačiau Strateginio valdymo įstatymo 25

straipsnio 5 dalyje nurodoma, kad Vyriausybė turi parengti tik nacionalinę darbotvarkę korupcijos prevencijos klausimais, todėl neaišku, ar yra galimybės teisiškai įtvirtinti naują Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos nacionalinę darbotvarkę. Kita vertus, Įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodoma, jog nacionalinės darbotvarkės koordinatoriumi gali būti Vyriausybei nepavaldus ir (arba) neatskaitingas strateginio valdymo sistemos dalyvis, o tai tarsi leistų manyti, kad nacionalinės darbotvarkės koordinatoriumi galėtų būti ir Seimui atskaitinga institucija, pavyzdžiui, EKG. Tačiau kyla neaiškumų, kaip tokiu atveju būtų skiriamas finansavimas nacionalinės darbotvarkės įgyvendinimui, kurį pagal Įstatymo 14 straipsnio 3 dalį koordinuoja Vyriausybė?

5. Taip pat **neaiškus nacionalinių plėtros programų ir strateginių veiklos planų santykis**. Pagal Įstatymo 8 straipsnio 1 punktą strateginiuose veiklos planuose turėtų būti suplanuoti 3 metų asignavimai valstybės biudžeto asignavimų valdytojų programose, numatant nacionalinėse plėtros programose įvardytų pažangos priemonių įgyvendinimą ir finansavimą. Tačiau, kaip rodo Kultūros ministerijos pavyzdys, jos strateginiame 2021–2023 metų veiklos plane nors ir užsimenama apie Kultūros ir kūrybingumo plėtros programą, tačiau ji nėra įvardyta šio plano strateginiuose tiksluose ir jų įgyvendinimui skirtose priemonėse, programos įgyvendinimui nenumatyti reikalingi asignavimai. Taigi realiai Įstatyme įtvirtintas strateginio valdymo modelis kultūros srityje (gal ir kitose) neveikia, nes nacionalinei plėtros programai nėra skirtos tikslinės lėšos ministerijos strateginiame veiklos plane 2021–2023 m. laikotarpiu.

6. Trūksta aiškumo, **ar gali nacionalinės plėtros programos dalyviais tapti ministerijai nepavaldūs strateginio valdymo sistemos dalyviai, koku būdu?** Jei jie turi tokią galimybę, kaip tuomet gautų papildomus asignavimus jiems priskirtų nacionalinės plėtros programos priemonių įgyvendinimui? Ar gali prie nacionalinių plėtros programų įgyvendinimo prisidėti ir savivaldybės?

Maloniai prašome įsigilinti į mūsų išsakytas pastabas, labai tikimės paaiškinimų į iškeltus klausimus.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė